

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vse leto 8 g. — k.
pol leta 4 " — "
četrť " 2 " 20 "

Po pošti:
za vse leto 10 g. — k.
pol leta 5 " — "
četrť " 2 " 60 "

Vredništvo in opravištvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:

Za navadno tristopno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " " 2krat,
4 " " " " 3krat.
veče pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

● A v s t r i j i.

Pred dva in šestdesetimi leti je še dan današnji sloveč nemšk pisatelj gori v Frankfurtu pisal „boječe opombe o Avstriji in Prusiji“. O Avstriji piše ta mož: „V prepiru srca z razumom, vselej srce zmaga; zato bode tudi Avstrijo, ker je mrzla in brez ljubezni, duh časa uničil, ako ž njim mirú ne sklene“.

Dva in šestdeset let! Kakšna je bila Avstrija ta čas in kakšna je danes! Ta čas so spale še narodne moči, ki imajo danes velikansko oblast. Čehi, Hrvatje, Slovenci, — kje so bili? Prusizem, kje si ga našel? In vendar so one besede resnične, kakor bi jih danes pisal. Tisti, ki jih je izustil, Börne, je imel poetično naturo, in danes se bolj ko kedaj potrjuje in naglašá: „pesniki so proroki.“

Avstrija je bila kakor Kina, t. j. mirno je hotela stati, nič napredovati, nič privoliti. In še dan današnji je tako. Liberalizem je pač prodril, je podrl nekatere stare vezi. Ali vse to so bile malosti, veljavne, važne in vpljivne (pozitivno in negativno) na ozek okrog. Za splošne državopravne, narodne tirjatve, ki v maso prebivalstva segajo, ki so v prvi vrsti tirjatve časovega duha, ki so tirjatve srca: za té se Avstrija ni zmenila do današnjega dne. Samo ob sebi je razumno, da imenovani pisatelj, govoreč o boji razuma s srcem, razumljiva tisti „razum“, ki so ga državni zdravniki za ohranjenje monarhije imeli in ga imajo. Mi nečemo tajiti, da bi Avstrija laglje obstala, ko bi Slovani sprejeli tisti „razum“, kateri od nas tirja, da se sami nemštvu podvržemo, da vse priznamo in vse voljno trpimo, kar se nam od nemštva na vrat naloži; ko bi svoje Slovanstvo od sebe vrgli, svoje srce zatajili itd. Tako pa bi bili podobni onemu sužnju, ki iz gole pokornosti svojo mater, svojo ljubo, svoje otroke prodati dá, samó ker razum gospodarjev uči, da je to njegova, gospodarjeva, korist. A ker smo človeki, torej tudi človeško samopridni, ker vemo, da je država zavoljo nas, ne mi zavoljo nje, ker smo srečno premagali svetopisemsko naivnost, ki veli še levo lice nastaviti, ako si po desni klofuto dobil: zato srce poslušamo in tisti razum, ki je s srcem v zvezi. Kteri pravični človek nam more zameriti, nam očitati, če se beseda onega proroka izpolni!

In v dva in šestdesetih letih Avstrija ni skoro ničesa storila, da bi bila mir storila s srcem svojih narodov, z duhom časa. Kar je storila, kolikor je narodnim težnjam hrane dala, bilo je tako homeopatično zmerjeno, tako po sili jej izpuščeno, da je k večjemu apetit budilo, nikdar pa zdravo nasitilo.

V Avstrijo smo zmerom verovali, upali od nje, in jo ljubili.

A dan danes naša vera ni več tako velika, da bi „gore predstavljala.“ Podrli so jo nam državniki, sami si je nismo. Po sili smo si je še en del ohranili, naj skrbe, če hote, čijih je dolžnost, da se nam ukrepí. — Upanje — to nam jemlje zdaj sama. Beremo, da hoče Avstrija rajša absolutizem vpeljati, nego Slovanom ustreči. To je žalostno, in težka je narodom tista romantika, ki zaljubljeno hodi pod okno tavat in ljubezensko izdihovat, čeravno je slišala osorno besedo: „ne maram za-te!“ Torej tudi v ljubezni čedalje bolj trezni postajamo.

Kaj bo iz tega!

Izvanredni davki.

Od rojstva do smrti ima človek, „gospodar stvarjenja“, mnogo različnih plačil, tako da se navadni pregovor: „Šenk je umrl, zastoj ga je pa pokopal“ popolnoma uresniči. Med ta mnogobrojna plačila spadajo tudi davki (štibra) in v drugi vrsti izvanredni davki, namreč: vžitina (Verzehrungssteuer), prenosni davek (Uebertragungsgebühr), ali kakor ga v nekterih krajih imenujejo „desetek“ ali percenti i. t. d. Ker države ob samih navadnih davkih pri silni potratu in pri nepotrebnih stroških več shajale niso, izmislile so si še mnogo drugih plačil, nekaj potrebnih in pravičnih, nekaj pa tudi nepravičnih. Nečemo pretresovati za koliko je ta ali oni davek pravičen ali ne, za koliko bi se lahko znižal, povod temu spisu je le, dokazati, kako se pri prenosnem davku plačujočemu občinstvu sila godi. Kakor znano treba prenosni davek plačevati pri vsakem kupu, ali če se kako zemljišče prevzame kot dedšina. V obeh slučajih se prenosni davek preračuni po času, namreč po letih, v kterih se je zadnja prememba v posestvu in sedanja, po kupu ali dedšini vršila, v obeh slučajih je izrečno določeno, koliko odstotkov se za to, koliko za daljšo dobo plačuje.

Pa kakor vse avstrijske postave, tako ima tudi ta o prenosnem davku dve strani, tolmači jo ta tako, drugi ináče, samo po sebi se ume na škodo občinstva. Prepričajmo se po praktičnem izgledu. A kupi od svoje sosedá B vinograd, kterega je sosed B sam pred 6 leti podedoval in dotični prenosni davek pošteno plačal. Napravi se kupno pisme in objavi c. kr. štibernici. Tu dobi v roko pismo preglednik ali davkar, da preračuni prenosni davek. Človek navadne zdrave pameti bi mislil, da se bo kupcu A zaračunila 2% na prenosnina samo od 6 letne dobe, ker je prodajalec sam pred 6 leti imel plačilo, in državni zaklad itak dobi celi snesek po postavi normiran. Pa c. kr. štibernica je modrejša ter pravi: Ker prodajalec B še do sedaj kot lastnik ni vknjižen, ampak še vedno le njegov oče, ki je to zemljišče pred 20 leti kupil, tedaj moraš ti kupec plačati 3½% prenosnino od več kot desetletne dobe. Kako nelogičen je tak plačilen nalog sam na sebi, vsak razvidi, kajti tu c. k. štibernica kupcu nalaga kazen za to, ker prodajalec še ni prepisan. Zakaj zadene taka kazen kupca, in kako pride c. kr. štibernica do tega, da ona pazi na red v zemljiščinih knjigah? Kupcu velikokrat dosti sitnosti in potov prizadene, da se ne more prepisati, ker njegov prednik še ni vknjižen, sedaj mora pa vrh tega še višo prenosnino plačevati. Državna blagajnica je prejela pred 6. leti davek za premembo v posestvu in sedaj se plačilo vendar zopet računi, kakor bi se 20 let ne bilo ničesar spremenilo. C. k. štibernice imajo imenike in kazala vsih prememb v posestvu, v vsakem kupnem pismu je opazka, kdaj je dobil prodajalec posestvo in po komu, čemu tedaj taki računi. Ubogi državljani dobi plačilen nalog v roke, ne vé, da bi se lahko pritožil, se popraska za ušesi — in plača. Če pa tudi vé, kako si pomagati, mora iti k notarju ali pa advokatu, ktera mu pa pritožbe ne moreta delati zastoj. In če se je pritožil, dobi velikokrat odlok, da se mu prenosnina ne odpiše, in če jo je že plačal, tudi ne povrne, dokler njegov prednik in prodajalec prepisan ne bo. Ti prepisi so pa čestokrat jako težavni, časi celo za gotovo dōbo nemogoči; pa c. k. štibernica zapove, in davek plačujoči uboga. (Dalje prih.)

„Novice“ in šolski svet Kranjski.

„Novice“ so enkrat poročale, kar je bil sklenil kranjski deželni šolski svet v svoji 3. in 4. seji. Med drugimi stvarmi so bile naznanile, da po sklepu dež. šolskega sveta bode v 4. razredu mestnih ljudskih šol po Kranjskem, nemški jezik učni jezik. Takp je stalo v „Novicah“ črno na belo. Mi smo se temu čudili, kako da kr. deželni šolski svet, ki je po svoji večini naroden, kaj tacega določiti more. To nevoljo je izrazil „Slov. Narod“ od 27. oktobra v članku: „Kranjski deželni šolski svet in nemščina po slovenskih ljudskih šolah“. „Narod“ bi domači šolski svet, od kterega se je nadjati boljši prihodnosti za kranjsko šolstvo, gotovo ne bi bil obrekoval, ako bi „Novice“ ne bile takrat napak poročale. Poslednje „Novice“ tudi popravljajo in pojasnujejo to, kar so bile iz 3. in 4. seje dež. šolskega svetovalstva gledé podučevanje nemškega jezika v 4. razredu pomanjkljivo in nedoločno povedale. Takrat so rekle o onem razredu: nemški jezik je učni jezik; zdaj pa le pravijo: nemški jezik je učni predmet, pri kterem naj se rabi nemška terminologija in dosedanja skoro čisto nemška slovnica: Praktisch deutsch-slovenisches Sprachbuch. Ako bi bilo obveljalo prvo „Nov.“ sporočilo, bilo bi res žalostno in „Slov. Narod“ je razumel, kako škodljiva za napredek domačega šolstva bi bila taka določba, če tudi le začasna. Le „Novice“ so toraj krive, da se je bil „Narod“ nezadovoljno izustil o kranjskem dež. šolskem svetu. V svojem pojasnilu pa nočejo tega pripoznati; marveč nam očitajo, da smo iz nevednosti o natančnih razmerah kranjskih ljudskih šol zabavljali. Sicer se pa nikakor ne jezimo nad „Nov.“ odgovorom; še zelo veselí nas, da ni obveljala vest o teh šolskih zadevah, ki so je bile „Nov.“ prvikrat med svet razstrosile.

Dopisi.

Iz Ljubljane. [Izv. dop.] Za postojnske pogorce poslal je ljubljanski „Sokol“ postojnskemu g. županu sto goldinarjev, t. j. ves prihodek veselice, v ta namen napravljene. Da se je mogel poslati ves znesek, za to gre slava poveljništvu Huynovega polka, kterega godba je brezplačno svirala pri zabavi — potem g. Luku Tavčarju, ki je brezplačno večerjo dal godbi in razen tega še izdatno pomnožil prihodek, in naposled gospej Rozaliji Egerjevi, ktera je vabila in naznanila za to zabavo brezplačno natisnila, Ostale stroške prevzelo je društvo „Sokola“ samo.

V čitalnici pričela se je zimska saison predzadnjo nedeljo. Naj nam bo dovoljeno izreči da je bil „entrée“ prav srečen in da v tem vidimo — bonum omen. Pevski zbor — močan, kakor ga že dolgo nismo videli na čitalničnem odru — obnašal se je vrlo dobro; gosp. V. Valenti, sedanjemu pevovodji, čestitamo o tem prvem uspehu, in želimo, da bi se mu posrečilo, čitalnično pevsko reč, ktero je nekaj časa sem neka mōra tlačila, zopet povzdigniti na nekdanjo in še višjo stopinjo. — V obliki versificiranega prologa podala je čitalnica po slavnoznani govornici svojim udom program za prihodnji zimski čas, in v tem je zopet po polnem ravnala po duhu našega časa, v kterem so „programi“ en vogue. Čuli smo, kaj lepega in prijetnega nas letos čaka, in da se bo vse to tudi uresničilo, zato ni treba družega, nego eneržije! Ergo gospōda —! Z odliko-

vanjem moramo omeniti zanimljivo, res izvrstno sestavljeno berilo gosp. dra. Karola Bleiweisa „O plesu.“ Konec lepe besede je bil: igra „Mutek.“ Vsi predstavljalci rešili so svoje naloge po najboljši moči, izmed vseh najboljše dopadel nam je pa „dr. Skaza,“ o katerem želimo, da bi posvečil svoj talent tudi javnim predstavam dramatičnega društva. — Beseda je bila dobro obiskana, tedaj je tudi v tem oziru le premier pas — „nadepolen.“

—r.— **Iz Ljubljane,** 5. novembra. [Izv. do.] Nemčurska stranka v Ljubljani je, dasiravno že dolgo životari, vedno enaka, ali prav za prav vedno manjša. Temu je vzrok, da nemškutarji nemajo demokratičnega duha, da so bolj aristokrati, da mislijo, ka so samo oni vzeli inteligencijo in kapital v zakup, ter vzacega, kdor na njih gosli ne gode, gledajo le „naso adunco.“ Deržé se od njih tolikanj črtenega jezuitskega načela „der zweck heiligt die mittel“ in se prilizujejo o volitvah meščanom in kmetom; ko so pa volitve pri kraju, zlezejo zopet v prejšno lupino „noblesse“ in aristokratičnega duha, ne brigaje se za ljudi, ki so se jim vsedli na limanice. Obrtniki in ljudje drugih stanov so jim pre malo „nobel“, čitalnico in Sokola pa nekako zaničljivo prezirajo, kajti tam so sami taki ljudje, katerih se smeš le z rokovicami dotakniti. Nasproti pa so, kakor bi rekel oče Malič, v konšt. društvu sami fini in elegantni ljudje, saj se pa tudi ne sprejme vsaka smet. Da pa temu ni tako, kaže naslednja dogodbica. Pred nekoliko časa pride v Ljubljano tudi tak eleganten predhodnik nemške omike, da dobi tu zaželeno službo. Ustavoverni ga sprejmo z veliko radostjo in v 24. urah je bil družabnik vsih liberalnih (!) društev, celó gentelmanski klub (tako se imenuje društvo mladih nemškutarčkov, ki so tako srečni, da imajo bogate stariše — a nič opravka) ga vzame med se. Vse ga je bilo veselo, ga rado imelo, in že so si šepetali na uho, s kako konšt. častjo bi ga razveselili. Pa mož ni imel ravno pravih pojmov o svojih in ptujih novcih in nekega prav lepega dne, je moral njegov gospodar mu dati „consilium abeundi“, med tem, ko je strankam uže poprej poročil, naj mu ničesar ne plačujejo. In tako je zginit nada in up ustavovernih iz Ljubljane, ne vé se kedaj, brez pojedinje, brez slovesa, in le moj dopis mu je posvečen, ter kaže, da so med nemčurji res fini in elegantni ljudje.

V kratkem bo Bethoven-ova svečanost, za katero se že toliko časa pripravljajo. Ne bo pa toliko na čast in slavo ženijalnega skladatelja, kakor na čast ustave. Posnemanje „Verfassungstagov“ — in kot vračilo Celjanom, pri katerih so bili ljubljanski nemčurji že 2krat v gostih

in prav židane volje. Žalibože! je vskliknil zadnjič mlad nemčurček a la Plautz, da jih v Ljubljani ne moremo slovesno sprejeti in sprevoditi skozi mesto. Tega, kar so napravili Celjani, ne moremo storiti, ker smo sicer v nevarnosti, da se cela slovesnost koj iz početka spridi. Žalibože, da je res, pristavi njegov prijatelj, pa kaj hočeš početi s temi surovimi Slovenci? Pri celi slovesnosti bo tedaj veliko jedi in pijače, preveč praznih, oguljenih govorov, neštevilno veliko znanih fraz in slednjič velik „bombardement“ na narodnjake in klerikalce. —

Pretekli četrtek so se poskušale v frančiškanski cerkvi nove orgle, ktere je izdelal gospod Goršič, rojen Ljubljančan (Krakovec). Poslušat je prišlo mnogo in odličnega občinstva. Gosp. Förster je igral na nje kakor vsigdar — mojstersko. Orgle so izvrstne in z njimi je dokazal g. Goršič, da je on v tej struki prvi mojster na Kranjskem, kar je zopet nov dokaz, da imajo Slovenci bistre glave, in da se bomo s časom emancipirali prisiljene nemške omike, ki pri nas le svojega zaslužeka išče. Napisi na orglah oziroma registrih so le slovenski, kar je morebiti g. Dežmana, ki je bil tudi nazoč, neljubo dirnulo. — Včeraj je bil slovesen pogreb znanega domoljuba dr. Zweyer-a. Sremljevala ga je mnogobrojna množica na poslednjem potu. Pevski zbor čitalnice in Sokol z zastavama. (Glej raz. stv.) —

Iz Kranjskega, 4. novembra. [Izv. dop.] (O našem šolstvu pod novim nadzorništvom.) Odkar je bilo šolsko nadzorništvo cerkveni oblasti odvzeto, nastalo je pri naših šolah nekako tihostanje. Do ustanovitve novih šolskih gospodk je vse mirno počivalo in le malo se je storilo za povzdigo šolstva. To je sicer naravno, kajti začasni uradi storé le to, kar je posebno silnega in potrebnega. Zdaj pa, ko je ustanovljen deželni šolski svet in ko se sestavljajo okrajna šolska svetovalstva, zbudilo se je pri šoli in pri učiteljih novo življenje. Posebno učiteljem je solnce boljše prihodnosti prisijalo. Prejšnji šolski uradi, konzistorij in deželna vlada, so bili v nekterih obzirih pravemu ljudskemu učitelju le malo udani. Menim namreč izobraženega, čvrstega in narodnega učitelja.

Ta je imel ljubezen do svoje domovine, do svojih učencev in do ljudstva v svojem kraju; za tega del je podučeval učence in tudi dorasle le v takih rečeh, ki ljudstvu djansko koristijo. Učil jih je pred vsim materinega jezika, in potem jih je vadil s pomočjo tega jezika drugih znanosti, zlasti pa se skrbljivo oziral na obrtništvo in gospodarstvo.

Če je pa hotel tej važni nalogi biti kos, gotovo mu ni na misel prišlo in tudi utegnil ni, da bi podučeval tudi v tujem, nemškem jeziku. In ker ni storil nič za razširjanje nnemščine, ni bil pri prejšnjih šolskih nadzornikih tako priljubljen, kakor njegov vrstnik, ki je svojim prednikom na ljubav dragi čas z nemščino tratil. Pa hvala Bogu, vse to smo prestali in boljša prihodnost je nastopila z ustanovitvijo deželnega šolskega sveta, v katerem so možje, ki so za narod gotovo že veliko storili in katerim bode šolstvo — podlaga narodnemu blagostanju — gotovo pri srcu. Svoje delovanje je omenjeni urad že pričel. Med drugimi novimi šolskimi rečmi je upeljal slovenski jezik za učni jezik pri polovici predmetov na učit. pripravnici v Ljubljani. Spremenil je tudi prejšnji učni red gledé podučevanja nemščine po kranjskih ljudskih šolah nekoliko na boljše. Ker pa nam učilni načrt od dež. šolskega sveta ni še došel v roko, ne moremo o tem določno sodbo izreči; povemo le, kar časniki poročajo. Zaukazal je nadalje naglo ustanovitev okrajnih šolskih svetovalstev. Udje teh pa bodo zopet narodni možje; kajti deželni odbor je imenoval le narodnjake kot srenjske zastopnike; učitelji so si zopet izvoliti svoje najboljše tovarše in konzistorij bode imenoval le take duhovne, ki bodo prid šole in naroda želeli. Ker bodo ti uradi imeli veliko pravic in dolžnosti do šole, pričakovati je, da bodo zvesto izvrševaje svoje naloge, kranjskim šolam zares na noge pomagali. Le dvoje bode razvitku šole še na poti in to je prepičla plača učiteljska in neudanost in in protivnost ljudstva do šole. Prvemu zadržku se bo v okom prišlo z dobro deželno šolsko postavo; a drugi se ne bode opravi kar hipoma, kajti slovenski kmet ima sicer dobro glavico, a večkrat trdovratno butico. Pa to mu ni zameriti, kajti pomanjkuje mu omike in previdnosti, ktere so mu slovenski domoljubi že nekaj vcepili, a naenkrat ne moremo vsega poravnati, kar so naši prednamci, tujci in potujčeni domačini, pri kmetu zanemarili.

Pisatelj prvega članka o tej zadevi.

Iz Radoljce, 4. nov. S—. Akoravno smo zadnji čas marsikako žalostno resnico o zadevi narodne zavesti v našem kraju čitali, moramo nasproti vendar konstatirati, da si nekteri rodoljubi na vso moč prizadevajo, germaniziranju jez postaviti in slovenščino gojiti; resnica je sicer, da večina radoljških prebivalcev spada med tiste odpadnike, katerim je omika edino le z nemščino mogoča in med take, kateri hočejo stari Kranjci ostati, in trdé, da se s samo slovenščino še deželne meje prekoračiti ne more. Prvim na čelu stoji mož,

Listek.

Pisma iz Dunaja.

I.

Pisem želiž od tod, pisem o vsem zanimljivem in nezanimljivem, resnem in veselem. A veselih, bojim se, ne bode mnogo. Dandenašnji je vesel filister, kateri napasen in napojen sedi trebušno pri taroku, kateri je svojo hčer možu dal in obresti svojih kapitalov varno v skrinji hrani — sicer pa ga „der menschheit ganzer jammer“ prokleta malo briga. Midva, prijatelj, ki nimava ni kuponov odrezavati, niti očetovega polja in domačih voličev, da bi daleč od politike proč srečno sejalo zimino, midva bereva dan na dan vojna poročila, — midva gledava tje na zapad v ponosno deželo Francozov, in — kako bova vesela!

Žalosten pogled! Narod, kateri je narodom vlade dajal, kateri je nam sinovom sužnjem fevdalizma s svojo krvjo pravico priboril, da smo človeki: kako ponižan leži na tleh! Domovina umenjakov, katerih ime slovi okolo in okolo sveta, domovina jezika, ki je postal jezik svetovni, denes je grobišču podobna, kamor se zakopava čast, slava, korist francoska. In sinov te domovine gromovito število 300.000, oboroženih z najboljšim orožjem na svetu, ni znalo na robu groba, kamor se poklada njih in narodovo ime, niti umreti ne, temuč strašljivo so izročili svoje strelbe sovražniku v roke ter pomolili izdajalske roke, naj se zvežejo, da se ohrani ničevu nepošteno življenje. Pač vidimo tam tudi možé,

ki so od ónih proč vrženo zastavo, kateri so jo imeli do zadnjega braniti, zopet pobrali in jo z obupno, občudovanja vredno hrabrostjo po konci držé. Naj se Nemci (die allein „gemüth“ habende nation), posmejujejo Favru, da se je jokal v razgovoru z Bismarkom. Klobuk z glave pred temi solzami, ki so za nesrečno domovino oči močile! Beust, Bismark, in kako se jim sicer pravi, ha! ti se ne bodo jokali, to so „diplomati.“ Gambeta, kateri je za dom svojo življenje vetrovom zastavil, nad pruskimi glavami in krogliami k brambovcem domovine leteč, kako zaničljivo se o tem „advokatu“ govori. Da, od advokatov Rechbauer, Giskra itd. ne boste in niste enacega čuli. Leta 66. je poslednji postavil samó „einen deutschen reiter“, a potem v Brnu lepo s Prusi privatno konferiral. — Plesoči, pevajoči, k—joči se Parižan je v osodnem tem času k sebi prišel, odtresel je lehkornost in za orožje zgrabil, pozabil je lehkost in v obleženem mestu je pripraven tudi stradati, pripraven žrtvovati sebe in svoje imenje, da bi domovino otel. In „nemški“ Dunajčan? Kdor je leta 1866 na Dunaji živel, ve, kako se je obnašal. Ko se je avstrijska vojska, pomnožena iz krdel hitro iz Italije poslanih, hotela precej daleč od Dunaja, na slavnem Marchfeldu, ter za novimi šancami v Florisdorfu Prusom še enkrat postaviti, ali so bili Dunajčanje taki patrijoti, kakor korumpirani Parižani? Kaj šel Poprej so res z jeziki Pruse topli, da je bilo živo veselje. Vrednik „Kikerikija“, pravi tipus Dunajčana, je svojim someščanom besedo z jezika snel rekoč: naj le pridejo, z m o k r o c u n j o (mit einem nassen fetzen) jih homo

v beg zapodili. Ko so bili res že blizu, pobral je oni hrabri dunajsko-nemški cunjar svoj cok-in-pok in pobrisal doli daleč nekam na Ogersko. Dunajske meščane pak je bil pograbil panovski strah. Tiho so bili kakor tatovje. Njih mestni oče, Zelinka der gemüthliche, tekkel je menda trikrat k cesarju v imenu Dunajčanov prosit in protestovat, da bi se pred Dunajem ne bojevalo, ker bi Prusi potem lahko mesto poškodovali. Po večih gostilnicah so tiste dni moji prijatelji videli, kako so Dunajčanje strahoma o Prusih, o vojni govorili, in kako se je njih zabavljanje obrnilo, ne proti prusom, temuč nekam drugam, ne preveč „lojalno“. In vendar je bil baš Dunaj poprej vselej strahovito velikonemški, vselej obrnen proti pruskemu nacional-liberalizmu in proti gothaizmu; da še po vojni ni v dunajskem novinarstvu javkanje izginilo, da je Avstrija iz Nemčije „ven vržena.“ Pri vsem tem pa nemški Dunajčan ni prsta genil.

To sem omenil zató, da utrdim, ka baš nemško-avstrijsko časopisje nima nobenega uzroka kamenje metati na francosko korupcijo, na francoski narod, tako, kakor se zdaj brez mere godi in prehaja tudi v provincijalne nemške in nemškutarske liste.

Ni vse gnjilo, ni vse spačeno, še so značaji, še so junaki, še vneti domoljubi na Francoskem — vendar se tajiti ne dá, ni ne more, ka je narod sam kriv takó strašne nesreče, da divje po njem teptá narode uničujoči Nemec.

Mesena nagóst, duhove moreča in telesa slabeča opolzlost, nesramna samopašnost, to so lastnosti, ktere je Pariz, srčje Francoske, v sebi izredil

kteri se je pri zadnjih volitvah popolnoma med priprosti narod podal in volilcem pijače brezplačno daroval; da tega gospoda pisar dveh uradov primerno podpira, ni dvomiti. Med prvake te vrste se prištevata tudi Minervini sin, kateri si je kapital za podkupovanje volilcev preskrbel z izkopanjem zaklada (šaca) na obli gorici, v družbi krčmarja, vihajočega plašč po vetru. Druge nadvladata dva rokodelca, enega boš spoznal na tem, kaj je — pri razdelitvi nosov prvo premijo zasačil, drugi pa je zopet tako male postave, da ga moraš med paglavce prišteti. Manjšina naših prebivalcev in pa priprosti narod, katerega zadnjega hoče večina s tem pregovarjati, da je slovenščini z rajnim Dr. Tomanom odklenkalo, je pa iskreno narodnega značaja. Narodna manjšina se je predramila in namerava celo čitalnico ustanoviti. Vse drugači in boljši pa je še to v Kropi in Kamnigoric; tam je vse z neimenovanja vrednim izjemkom narodno, in veselo napreduje narodna zavest, obče spoštovani načelnik konkurencijskih cest in vrli župan v Kamnigoric je zadnji čas tudi v slovenščini uradovati pričel, in upati je, da se po tem izgledu kmalo tudi nekteri drugi župani ravnaajo. To poslovanje bo toliko bolj uspešno, ker tudi c. k. okrajno glavarstvo in c. k. sodišče slovenske vloge v slovenščini rešujeta. Tako se tedaj v našem kraju toliko bolj gotovega napredka smemo nadejati, ker se veljavnih mož čuje, da prihodnje leto na vsaki način napravimo — tabor.

Iz Hrastnika, 3. novembra. [Izv. dop.] Da nimam iz našega tužnega kraja kaj veselega pisati, vedel bo vsak rodoljub, kateri le nekoliko naš kraj pozna. Posebno sem pa denes žalosten za pero prijel, ker tožim nemilo smrt, ktera nam je, tukaj že tako pičlo število rodoljubov, še za enega pomanjšala: Tukajšni trgovec, zvest rodoljub in poštenjak, gospod Jožef Moll, je včera popoldan po dolgi prsni bolezni, šele v 30. letu svoje starosti mirno v gospodu zaspal.

Z rajnim je zgubila naša dolina poštenega trgovca, rodoljubi iskrenega zagovornika, mati „Slava“ pa svojega zvestega sina. Bodi mu zemlja lahka.

Iz Goriške okolice 3. novembra. — F. — Bral sem v „Slov. Narodu“ obširen dopis o dogodkih, vsled katerih je izstopil g. dr. Lavrič iz Goriškega dež. odbora. Zeló me je osupnila ta nepričakovana novica, kakor tukajšne Slovence sploh. — Vsa dotična razprava je sicer v onem dopisu obširno zapopadana, vendar

kakor kaže na svojem nedriji, ki so se potem razlázovale po vsej deželi, in mnogo tudi po vsem svetu, in ti grehi se zdaj maščujejo.

Vem da me napak ne umeš. Znaš, da nisem izmed tistih pobožnjakov, ki sami strahopetni škodoveselo kažejo povsod „božjo kazen“. Nemci, zlasti Dunajčanje, in še marsikdo zasluži to kazen ravno tako, kakor Francozi. Tega menda nihče ne bo trdil, da je bog sivega hinavca in slave-ter krvilačnega Vilhelma izbral za svojega pomagala, ravno tako malo, kakor verjamem nekterim listom, da so Francozi zato tepeni, ker je lump Napoleon svoje vojake, doma rabeč jih, iz Rima vzel, cesar Napoleon, kateri je v Parizu in na Francoskim prej omenjeno nagost, opolzlost, mesenost in najgrje nemoralnosti podpiral, da bi ljudstvo duševno slabilo, in oslajbljeno laglje drl.

Gotovo bode francoski narod iz te krvave izkušnje pridobil to, kar je prej izgubil: moralo in moč. A za nas druge, zlasti za narode, ki so duševno delati še le pričeli, izhaja iz denasnjih dogodjajev velik uk, katerega ne čakajmo sami na sebi tako strašno preskusiti, temuč katerega si jemljimo na družih, dokler je čas. Predaleč bi zašel, in sposoben nisem, da bi zasledoval vse vire zagnjilega socialnega življenja, ki je iz prejšnje Francoske noter do nas prišlo ter zlasti glavna mesta okužilo, zdrav okus, in vsled tega zdravo življenje načelo.

Gledišče, tiste „deske, ki svet pomenijo“, tista „šola življenja“, — gledišče je bilo eden teh virov, teh pretokov slabega okusa in nezdravosti. Torej ti bom v prihodnjem pismu nekoliko o tukajšnjih glediščih pisal. Ne zameri, da mi je denasnje poslanje preveč politično izpadlo. Težko se je ogibati.

J. J.—č.

mi je še marsikaj mračno in nerazumljivo ostalo, in o tem sem se hotel natančno prepričati.

Gospoda glavarja grofa Coronini-ja sem štel vedno za popolnoma pravičnega in nepristranskega, in nisem si mogel raztolmačiti, kako je mogel on glasovati s Pajer-jem in Deperis-om o stvari, o kateri nima dež. odbor niti pravice sklepati; kako je mogel on s svojim glasom tako očitno krivico podpirati; kako je mogel on, o kojega blagosrčnosti sem že marsikaj slišal, pomagati, da se je nam Slovence zopet globoka rana zasekala, ki nas bo toliko časa skelela, dokler se odborov sklep ne prekliče in prvi naš rodoljub zopet na svoje častno mesto postavi, kjer je tako pogumno branil naše svete pravice in tako marljivo delal za blagor slov. naroda.

O gosp. Gorjupu, kojega so Goriški Slovenci že trikrat zaporedoma s svojim zaupanjem počastili, niti dvomil nisem, da bo vselej trden ostal, ko skala, za pravice Slovencev in da jih bo s znano svojo bistroumnostjo pri vsaki priliki zagovarjal. In zdaj berem, da je bil koj pripravljen, udati se sklepu odborove večine! Pa to še ni zadosti! Po pojasnilih, ktere sem si preskrbel iz zanesljivih virov, bi skoraj lahko trdil, da je g. Gorjup s svojim omahljivim obnašanjem celó gospoda glavarja zapeljal, da je za krivičen predlog glasoval; kajti ne-le da je G. . . . dr. Lavriča prav mlačno in malomarno podpiral, pomagal je celó nasprotnikom s takimi razlogi, katerih niso niti sami navajali v dosego svojega namena. Zagovarjal je namreč Deperis-a in glavarja rekoč: da jima mora biti prav težko, pretresati in razsojati dopise, pisane v jeziku, katerega malo ali nič ne znata, in da bi tudi on sam ne mogel nikdar podpisati spisa, katerega ne bi razumel (gosp. glavar razume prav dobro slovenski in če podpisuje dekrete, namenjene slov. strankam in županstvom, zakaj bi nek tudi drugih ne podpisaval?) Omenil je tudi, da celo Ljubljanski odbor vladi nemški dopisuje.

Tako je slovenski poslanec in odbornik nasprotnikom orožje ponudil za rabo proti Slovincem. Ali se je tedaj čuditi, da je italijanski poslanec in glavar Coronini, ki je več ali manj na svojo stranko navezan, s svojimi tovarši potegnil, posebno ako je res, da nima on pravega razuma za narodna vprašanja, ki se mu neki prav malo važna zdé? —

Ko so dr. Lavrič, dr. Žigon in Doljak svojo od-poved podali, se jim ni pridružil tudi Gorjup. On hoče poprej sè svojimi volilci govoriti; vest mu ne pripušča da bi ostali goriški Slovenci kar naravnost brez zastopnika v odboru.

Je li mar gospod Gorjup le zastopnik svojih volilcev ali samo dotičnega volilnega okraja v dež. odboru? — Volilci so ga pač volili za svojega poslanca v deželnem zboru, v odbor pa ga je spravilo zaupanje njegovih tovarišev, dež. poslancev, in s temi bi se moral najprej tanko vestni gospod odbornik posvetovati, kaj mu je storiti. Slovenske poslance naj skliče, da ga zavrnejo k dolžnosti, ako je sam ne more spoznati. Pa tudi tominski volilci, tega sem popolnoma prepričan, ne bodo nikdar pritrdili Gorjupovemu postopanju. Koliko je mar G—u, da so Slovenci v odboru in na drugih važnih mestih zastopani, pokazal je jasno, ko je pri volitvi Lavričevega nadomestnika v deželnem šolskem svetovalstvu svoj glas oddal, za — Italijana Pajerja. Ker je še hotel ostati v odboru, bi bil moral vsaj zahtevati in bi bil tudi prav lahko dose-gel, da bi bili njega samega kot slovenskega zastopnika iz dež. odbora volili v šolsko svetovalstvo, v kterem sedita zdaj oba naša nasprotnika. Pa služba deželnega šolskega svetovalstva je le častna in brezplačna, kaj bi se za-njo poganjal?!

Mi vemo dobro, gospodine odbornik, da se niste nikdar za brambo pravic slovenskega jezika kar naravnost angažirali, toliko pa vemo in to mora biti tudi Vam dobro znano, da Vas mandat, katerega ste z veseljem sprejeli, že sam na sebi k temu veže in to tem več, ker gotovo poznate obljube, ki so se na dan volitve v Vašem imenu v Tominu delale. In naj bi se bilo prav brez Vašega vedenja obetalo, kar se je, gotovo je, da so volilci to, kar se je obljubilo, želeli, in

da so Vas le zaradi teh obljub na poslanski stol posadili.

Žalostno je za nas goriške Slovence, da smo se morali nad takim možem prevariti!

Iz Dunaja, 4. nov. [Izv. dop.] (Nemška enaka pravica za vse.) Dostikrat smo že povdarjali, kako je vsa nemška pravičnost, enaka mera za vse — prazna slama, suha teorija. Stopi nemškemu psu na rep — vsa Nemčija bo zavpila, da se Nemec zatira. Ali Slovanu pak se sme vse storiti. Poslušajmo kaj stara „Presse“ „mit sittlicher Entrüstung“ piše o Flamancih, ki so po jeziku nekaj strašno malo z Nemci v rodu, o njih zatiranji od Francozov. Citira iz flamanskega časopisa: „Mi (Flamanci) moramo trpeti najgrje zatiranje, naše otroke silijo v šolah „učiti se tuj jezik, zoper kar bi mi ničesa ne ugovarjali, ko bi se ga otroci vsaj do dobrega in temeljito naučili, kakor otroci bogatinov, ki imajo denarja in časa dovolj za to; a mi (flamanski) kmetje si moramo dati dopasti surovost (brutalitét) nekterih valonskih uradnikov, ki včasi z nami ravnaajo, kakor s psi.“ — Ali ni to do črke ravno tako, kakor da bi o Slovincih bral? Pa kedaj se je še kateri nemški list oglasil, kedaj posebno „Presse.“ Nikoli. In morala od tega je, kjer zatira Nemec, tam je pravično in hvalno, kjer je zatiralec kdo drug, tam je brutalnost. — Liberalno geslo pa ostane: „gleiches Recht für Alle.“

Politični razgled.

Petrinov „Patriot“ trdi, da ni nikakoršnega uzroka za ministersko krizo, da ima ministerstvo še mnogo simpatij ter da še ni misliti, da bi nadvladala ona stranka, ki je sovražna ministerstvu le zbog pomirljive politike. Tudi „N. fr. P.“ misli, da ministerstvo Potocki ostane vsaj tako dolgo, dokler državni zbor ne izgovori odločnega mnenja. Enacega mnenja je tudi „Osten“.

O volitvah na Českem se le toliko zve, da nemška stranka do sedaj v nobenem mešanem okraji ni imela najmanjšega uspeha. V Pragi je voljen deklarant Hanke z 2205 glasovi proti ustavovernemu Schmeykal-u z 1448 glasovi. Nemci babajo s strašno zmago, ker je v čisto nemških okrajih nekaj njihovih kandidatov zvoljenih. Kakor javijo brzoglavne vesti, je mnogo upanja, da Čehi tudi v velikem posestvu zmagajo.

Z francosko-nemškega bojišča ni posebno važnih novic, ker se sedaj vse vrta o tem, bo li mir, ali še dalje boj. Da se pa zaradi miru še do sedaj niso pogodili, temu je vzrok, ker želé Francozi, da se Pariz med 25dnevnom vojskim prestankom preskrbi z živežem, a Prusi tega ne dopuste. Da je nekoliko upanja za mir, se razvidi iz tega, da so nektare bavorske čete, ki bi se morale vpotiti na Francosko, dobile protipovelje. Nasproti pa je francoska vlada v Tours-u zapovedala, da morajo vsi možaki med 20—40 letom prijeti za orožje, zapoved, ki je preostra in nepraktična, ker bi vladi v tem slučaju ravno orožja manjkalo.

O Metzu še vedno vsi časniki pišejo, nemški ne vedo dovolj pripovedovati o strašni lakoti v mestu, ter da Bazaine drugače ravnati ne bi mogel, da bi le s tem izdajstvo zakrili in svojo slavo, ali s pravim imenom, hinavsko zvijačo povečali. Vsi ne nemški časniki pa so polni dokazov izdajstva Bazainovega, kateri je ponoči zbežal, in s kterim celó lastni vnuk ni hotel zbežati rekoč: „Jaz ostanem ter upam, da se zanaprej znebim imena Bazaine.“ Sedaj se še le zvé, da se francoska vojska res ni hotela udati ter da so se prostaki in častniki posvetovali, kako si prebiti gaz skozi Pruse. Veliko polkov je zastave raztrgalo in med se razdelilo, narodna straža je v jezi zlomila orožja. V Metzu izhajajoči častnik „Independant de la Mosella“ opominja meščane, naj bodo mirni ter pravi: „Ne preklinjajmo tih, ki so v našem ozidji, ampak one, ki so zunaj mesta, oni so krivi.“ Prusi so našli v Metzu 53 orlov in zastav, 541 topov in pripravo za 85 batterij, 800 trdnjavnih topov, 66 gostostrelk, 300.000 pušk in dru-

zega orožja v groznem številu, mnogo svinca, brona, ne izdelanega lesa in popolnoma dovršeno fabriko za smodnik. Ni čuda, če se pri tolikem plenu Prusom boj priljubi kakor rokodelstvo.

Pred Parizom ni nič važnega. Prusi se ga ne upajo s silo lotiti, Francozi imajo premalo vajenih moči in vrh tega celo nemir med seboj. Jakobinski prenapetneži so namreč vso pariško vlado deli v zapor in bi jo bili gotovo usmrtili, da ni prišla o pravem času pomoč. Sedaj so se med sabo pomirili in je pri splošnem glasovanju za vlado bilo oddanih 442.000, proti vladi pa 49.000 glasov. Do 5. t. m. se pred Parizom ni pripetilo nič važnega. Poročila iz Pariza dohajajo vse samo po balonu, 6. t. m. so neki pruski hussariji 2 balona in 5 oseb v njih vjeli. —

Zunaj Pariza pa delajo prostovoljni strelci nemškimi vojakom veliko preglavico, vsakomalo nemško četo gotovo napadejo in razkropé, vrh tega pa tudi večim oddelkom ne dadé miru.

Gazibaldi do sedaj še ni pričel nič važnega bajé zbog tega, ker ima pre malo ljudi, drugi pa trdé, da so njegovi prostovoljci, ker iz različnih narodov in jezikov, pre malo vajeni in izurjeni, da še niso za boj. Na vsak način mora biti važen uzrok, da za slobodo osiveli bojevalec tako dolgo odlašá.

Vjetemu Napoleonu v Wilhelmshöh je prišla carica Evgenija delat kratek čas in se menda vkup pogovarjata o nesreči, ktero sta ravno ona dva zakrivila in ktera sedaj tako kruto tare lepo francosko. Bazaine, Rouher itd. vse nekdanje kreature Napoleona so sedaj tudi tam, tako da je Wilhelmshöhe sedaj prava „volkostečina.“

Srbska skupščina v Kragujevcu je potrdila predložene postavne črteže o odgovornosti ministrov, o tisku, o vojaščini in interpelirala vlado zaradi zbiranja turških trum na srbski meji, na kar je minister odgovoril: Nikdar ni bilo manj trum na meji kakor sedaj. Če bi se to premenilo, bo storila vlada svojo dolžnost in varovala mir dežele.

Razne stvari.

—r.— (Domoljubna oporoka.) V Ljubljani umrli narodnjak dr. Zweyer se je v svoji oporoki blagorčno spomnil narodnih zavodov in sporočil: ljubljanski čitalnici 500 gld., dramatičnemu društvu 500 gld. in „Sokolu“ triletno najemnino za telovadnico, ki je v njegovi hiši. Slava tacemu blagemu, posnemanja vrednemu činu!

* (Mariborska čitalnica) napravi letos naslednje veselice: 20. novembra, beseda s plesom; 4. decembra, beseda z gledišno igro ali tombolo; 18. decembra, beseda, občni zbor in volitev novega odbora.

* (V Kranji) je bilo oni teden neko noč iz prodajalnice gosp. K—rja ukradeno raznega blaga vrednosti okoli 2000 gld. (med drugim blizu 400 svilénih rut). Ta tatvina ni bila prva v tej hiši. V prejšnjih časih dolžili so kazinski modrijani pri Dolencu narodno županstvo, da je ono krivo, ker se take stvari godé sredi mesta. Gosp. Pirec ni več župan — kaj menite, gosp. Derbič, gosp. Škarija itd., kdo je neki zdaj kriv??

* (Dramatičnega društva) prihodnji predstavi odločeni ste na četrtek 17. in na 20. dan t. m.; t. j. nedeljo pred sejmom.

* (Polit. društvo Soča) si je volilo naslednji odbor: Dr. Josip Abram, dež. tajnik in poslanec; dr. Anton Žigon, dež. poslanec; Matija Doljak, dež. poslanec; Josip Faganel, dež. poslanec; Viktor Dolence, privatni uradnik; Jože Nanut, župan v Št. Andrežku, France Leban, podžupan v Černičah; Marko Vales, v Privačini; Ernest Klavžar, dež. uradnik. Enoglasno izvoljeni predsednik je dr. Lavrič. V obč. zboru je izreklo društvo Soča enoglasno, da se iskreno zahvaljuje dr. Lavriču za pogumno postopanje v dež. odboru, in da se popolnoma vjema z izstopom njegovim in obeh slov. namestnikov M. Doljaka in dr. Žigona.

* (Cenik živeža in pridelkov) v Trstu

5. novembra:

Vagan pšenice	gld.	5.70
„ koruze	„	3.40
„ ječmena	„	2.70
„ ovsá	„	2.20
cent moke, najfineje, cvetne (Kaiser Auszug)	„	11.—
„ „ navadne (Kaiser Auszug)	„	10.50
„ „ cvetne (Auszug)	„	8.25
„ „ navadne	„	7.75
„ „ (Mundmehl)	„	5.50
„ otrobov, debelih	„	2.90
„ „ drobnih	„	3.25
„ sliv v sodih	„	7.50
„ krompirja	„	2.50
„ prosa	„	6.—
„ konoplje	„	7.75
„ fižola, zelenega, finega	„	7.—
„ „ srednjega	„	5.50
„ „ rudečega, bohince	„	6.25

cent fižola, kranjskega, rudečega, navadnega	„	5.40
„ „ belega	„	5.75
„ „ koksa, štajerskega, finega	„	6.50
„ „ mešanega	„	4.30
„ masla	„	53.—
„ masti	„	41.50
„ špeha	„	36.—
„ slame	„	2.25
„ sena, volovskega	„	2.40
„ „ konjskega	„	2.10

Cena lesa se ni spremenila, ker posamezne prodaje niso merodajne.

Dunajska borsa 7. novembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	58 fl	— kr.
London	121	10 „
Kreditne akcije	255	70 „
Enotni drž. dolg v srebru	67	40 „
Srebro	120	— „
Napol.	9	80 „

Na tisoče ljudi

ima zahvaliti svoje lepe lase edinemu, najzanesljivejšemu in najboljemu
pripomočku za lasno rast
 (haarwuchsmittel).

Ni je stvari, ki bi lase na glavi bolj branila in v rastenji podpirala,

kakor po vsem svetu tako znana in sloveča, od mediciničnih avtoritet preskušena, z najsijajnejšimi in čudovitimi vspehi kronana, od Nj. c. kr. apostolskega veličastva cesarja Franza Jožeta I. avstrijskega,

kralja ogerskega in českega itd. z izključivo c. kr. privilegijo za ves obseg c. kr. avstrijskih držav in vseh ogerskih kronovin s patentom 18. novembra 1865, št. 15.810/1892 odlikovana

Resedina pomada za kravžljanje (Reseda-Kräusel-Pomade).

pri ktere redni rabi se celo najbolj golamesta na glavi popolnoma z lasmi obrastejo, sivi in rudeči lasje dobe temnejšo barvo; ona lasna tla čudovito okrepeča, popolnoma in v malih dneh odpravi vsakojak oprhlanje in luskinanja, za vselej in v kratkem ustavi izpadanje las, daje lasom naravno svetlobo, lasje dobijo

valovito podobo,

in jih brani, da v pozno starost ne osive.

Zarad svoje jako prijetne vonjave in krasne zunanje oblike je poleg vsega kinč najfineji toaletni mizi.

Cena ene steklice s podukom (v 7 jezikih) 1 gld. 50 kr., s poštним pošiljanjem 1 gld. 60 kr. a. v

Prodajalci dobé dostojne odstotke.

Fabrika in glavna centralna razpošiljavna zaloga za drobno in debelo pri

Karlu Polt-u

parfumeur-ju in lastniku večih c. kr. privilegij na Dunaji, Hernals, Annagasse 15, v lastni hiši, kamor naj se pošiljajo vsa pismena naročila, in kjer se naročila iz provinc za poslan gotov denar ali proti poštному povzetju najhitreje izvršujejo. (3)

Glavne zaloge so edino pri gospodih:

Viktor Grablowitz, lekarju „zum Mohren“ v Gradcu, Murvorstadtplatz; na dalje pri

Eduardu Mahru, dišavarskemu kupcu v Ljubljani, trgovcu z nimbérškim blagom v Beljaku in A. Hudelist v Celovcu.

NB. Kakor pri vsakem izvrstnem fabrikatu, poskušajo se tudi pri tem že ponarejanja in pačenja; torej prosimo, naj se kupei obračajo le na gori omenjene zaloge in naj pravo Resedino pomado za kravžljanje od Karla Polta na Dunaji izrečno zahtevajo, kakor naj tudi pazijo na gori tiskane marke.